

מראי מקומות - יומא

נט.

בהקפה ביד יש את דין של 'כל פינות', ומה שאמרו בגמרא שהמחלוקת היא האם לומדים יד מרגל או לא, היינו שאם לומדים מרגל, הגם שדין הפניה לימין ביד מחייבת ללכת לשמאלו, מכל מקום עושה לימינו כמו ברגל, ואם אין לומדים יש מרגל, עושה זאת לשמאלו כמו כל פינות של יד, אבל באמת הכל מודים שיש 'כל פינות' וכו' גם ביד. וכיון שהלכה כרבי עקיבא, וגם ברבי יוסי הגלילי יש פירוש שאינו עושה לימינו כמו רגל, על כן להלכה פונה לשמאלו, וזהו הקיום של 'כל פינות' וכו'.

ג. שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון

הקשו **התוספות ישנים** (נדפס בעמוד ב') **שבתמורה** (טו) אמרו, שמימות משה עד יוסף בן יעזר לא היתה מחלוקת בישראל, ובסוף בית שני נחלקו בסמיכה, ואילו בסוגייתנו משמע שנחלקו בבית ראשון. ותירצו, שהיה אפשר לבוא למנין ולהסכמה, או שאכן היה אפשר לעשות בין כך ובין כך. ובגירסת הגר"א נמחקה תיבת 'ראשון', ויתכן שהוא מחמת קושיית התוספות ישנים.

אך יתכן שמחקו מפני קושיא אחרת, שיש להקשות, כיצד נשתיירו שני כהנים גדולים, הרי אם אחד קיים, מדוע היה כהן גדול נוסף. ורבינו חננאל כתב, שאירע קרי באחד מהן, ונכנס השני, וקשה, שהרי אחד מהניסים שהיו בבית ראשון הוא שלא אירע קרי לכהן גדול ביום הכיפורים, ויתכן שמפני זה מחק הגר"א תיבת 'ראשון'. אבל עדיין קשה, שרבינו חננאל כתב בפירושו 'ראשון', אף שכתב שאירע קרי, וצריך עיון. ובהגהות יעב"ץ הקשה, שאם היה במקדש ראשון, הלא בפירוש כתוב (מלכים ב' כה יח וירמיה נב כד), שבסוף בית ראשון היה שריה כהן גדול, וצפניה היה משנה לו, ומה הכוונה ש'נשתיירו'. עוד הקשה, שבבית ראשון לא היו שני כהנים גדולים בבית אחת.

ד. **רבי מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד וכו'** הקשה **החזון איש** (או"ח קכ"ו, ל"ח), מדוע קבעו חכמים חובה בדבר, הלא אין חילוק בדבר ומה שירצה הכהן יעשה. וכתב, שאפשר שחכמים קבעו חובה לעשות מה שנח לו, שכך היא כבוד העבודה שלא תעשה בשינוי אלא בדרך נוחה. וביאר שיתכן שבזה נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, כיצד נח יותר לכהן גדול, האם להמשיך כפי שהתחיל, לעשותו מלמעלה למטה כמו בקרן שהוא עומד שם, ורק באלכסון שאי אפשר לו, יהא צריך לשנות, או שיותר נח לו לעשות באופן שנח לו למעשה, דהיינו ממטה למעלה [ויש להעיר לפי זה, מדוע אחר שהזהר באלכסון חוזר לעשות כמתחילה, ואם יש איזו מעלה לעשות

המשך בעמוד הבא

א. והכא בהא קמיפלגי מר סבר ילפינן יד

מרגל ומר סבר לא ילפינן יד מרגל

הקשה רעק"א, מדוע הוצרכו לומר שרבי יוסי הגלילי לומד יד מרגל, וממילא שייך הדין של כל פינות שאתה פונה וכו', הרי אפילו בלא זה, כיון שסובר שהיתה רק פרוכת אחת, ממילא פגע תחילה בקרן צפונית מערבית, ועל כן אף שמדין 'ויצא' צריך להתחיל מקרן צפונית מזרחית, אבל אחר כך יש לו לחזור למה שפגע בתחילה, וגם רבי עקיבא היה סובר כן אם היה סובר שיש רק פרוכת אחת, ואם כן לרבי יוסי הגלילי אין צריך כלל את הדין של כל פינות, והניח בצע"ג.

ובשיח יצחק ביאר, שרק לרבי עקיבא הוצרכה הגמרא לטעם שיש לו לחזור לאותה פינה שהעביר עליה, אבל לרבי יוסי הגלילי יתכן שאינו סובר כן, אלא אדרבה, יש לו להזות על קרן מזרחית דרומית לאחר שהיזהר על מזרחית צפונית, או משום שהיא קרן חשובה יותר (עיי' שם טעמו), או משום שאין דרך לחזור לאחוריו, אלא הולך ועושה לפניו הקרנות שנשארו, ולכן נקטו שעיקר הטעם לרבי יוסי הגלילי הוא משום כל פינות.

ב. אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר

סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל

משמע שלמסקנת הגמרא הכל מודים שאין לומדים יד מרגל, ובהקפה ביד לא אומרים 'כל פינות שאתה פונה'. ולגבי סדר הדלקת נרות חנוכה, כתב **המגן אברהם** (תרע"ג, ה') שמתחיל להדליק נרות חנוכה בנר השמאלי יותר כדי להפנות לימין כמבואר בסוגייתנו, דזה נקרא דרך ימין. והקשה הרש"ש, שאדרבה, בסוגייתנו משמע שכשעושה ביד אין צריך לעשות דרך ימין. וכן העיר לגבי נענועי הלולב, שמבואר בפוסקים שיש בזה דין 'כל פינות שאתה פונה'. וכתב, שיתכן שמדברי רבי אליעזר במשנה משמע שעושין הקפה ביד, ולא משמע שחולק על תנא קמא לענין הקפת ימין, עוד כתב שבתוספות ישנים בסוגייתנו משמע שלמסקנא יש דין הקפה בימין גם ביד, אבל כתב שקשה כיצד פירש את סוגייתנו.

ובשו"ת **חתם סופר** (או"ח קפ"ז) הביא קושיא זו מהחמד משה, שהניחו בצריך עיון. והחתם סופר ביאר הסוגיא, שמה שאמרו 'כל פינות וכו' בהקפת רגל', הכוונה שהפניה לימין היא ללכת לימין שלו, דהיינו, שאם עומד במזרח המזבח, ופניו כלפי מערב, ימין שלו הוא לצפון, ולכן פונה גופו לצפון, ומצפון למערב וכו'. אבל כשבא לפנות לימינו כשמקיף בידו, אז אדרבה, מתחיל מהשמאל, ועל ידי כן הוא פונה לימינו, שאם עומד במזרח, האופן לפנות לימינו הוא להתחיל בדרום, ואז למערב, שאז ידו פונה לימין. ולפי זה הכל מודים שדם

מראי מקומות - יומא

נט. (המשך)

הפתח כלל, אלא רק האמה של היסוד הדרומי. ב. שמדובר בצפון העזרה, שיש חמש אמות כנגד הפתח, ואמה אחת מהן היא יסוד דרומי, ונמצא שכשיוצא מהפתח רואה יסוד דרומי.

ז. תנו רבנן מועלין בדמים

כתבו התוספות בבכורות (כה:) שהדם מותר בהנאה לאחר שנעשית מצוותו, ולכאורה משמע שאף לדעת חכמים שאין מועלין בדמים, גם קודם שנעשית מצוותו, זהו רק לענין חיוב המעילה, אבל על כל פנים יש איסור הנאה אף קודם הזריקה. והפני יהושע בפסחים (כב.) העיה, שאם דורשים 'לכם' שלכם תהא, לכאורה הדם צריך להיות מותר בהנאה, אבל אם דורשים מלכפרה נתתיו ולא למעילה, יש לומר שאין כאן מעילה, אבל עדיין יש איסור הנאה.

כפי שהתחיל, מובן, אבל אם הוא רק משום שכך יותר נח לכהן גדול, קשה].

ה. דכולי עלמא מיהא היכא דגמרן מתנות דקרנות התם יהיב על גגו מאי טעמא דאמר קרא וטהרו וקדשו הקשה השפת אמת, מדוע צריך לזה פסוק, לכאורה יש ללמוד זאת מהדין שאין מעבירין על המצוות. ובשמועת חיים כתב, שמוכח מסוגייתנו כמו שכתבו התוספות לעיל (לג.) שרק במקום שצריך לעשות את שתייהם יש את הדין שאין מעבירין על המצוות, שיש להקדים את מה שפגע בו תחילה, אבל כשאין עושים אלא דבר אחד אין דין זה.

ו. קסבר פתחא בדרום קאי

רש"י בזבחים (גג.) ביאר בשתי דרכים: א. שאין המזבח לפני

נט:

ג. והרי תרומת הדשן

הקשו התוספות, מדוע במזבח החיצון ודאי מועל קודם הדישון, ואילו במזבח הפנימי אפילו קודם הדישון אין בו מעילה. וכתבו, שבמזבח החיצון שהדישון טעון בגדי כהונה, הרי זה מחוסר עבודה, מה שאין כן מזבח הפנימי, אף שחסר דישון, אין זה מחוסר עבודה, שהרי אין דישון מזבח הפנימי צריך בגדי כהונה.

ובמשנה למלך (תמידין ג, י"ב) כתב בדעת התוספות שגם דישון המנורה אין צריך בגדי כהונה, אבל בחידושי הגרי"ז (קונט' ליומא עמ' 20) תמה, שהרי דישון המנורה הוא חלק מההטבה וודאי צריך בגדי כהונה, ולא הזכירו התוספות אלא דישון המזבח הפנימי, ולא דישון המנורה.

א. עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין כתבו התוספות שהכרח הגמרא שאין כאן מעילה מדאורייתא הוא מכך שנמכרין לגננין לזבל, ואם היה איסור תורה, לא היו יכולין לעשות כן. והקשה רעק"א, שמא באמת הם חולקים בדאורייתא, ומה שנמכרין לגננים היינו כיון שנעשה מצותו אין מועלין בו, אבל בתחלתו חולקים, והניח בצריך עיון גדול. והבית מאיר תירץ, שדעת התוספות שאם מדאורייתא מועלין בהן לפני כפרה, לא היו מזלזלין כל כך למכור לזבל אף לאחר הכפרה לאחר שיצאו מידי מעילה.

ב. לכפרה נתתיו ולא למעילה

פירש המאירי, כלומר, לטובה ולא לרעה, שלא יתערב קטיגור בסניגור.

ט.

א. משום דהוי בגדי כהונה ותרומת

הדשן שני כתובים הבאים כאחד

הקשה הגבורת ארי, מדוע הם שני כתובים הבאים כאחד, שאף שתרומת הדשן מובן, שלאחר ההרמה נעשה מצותו, אבל בגדי כהונה, לולי הפסוק לא היינו יודעים כלל שנגמרה מצוותו, ולכך צריך את הפסוק 'והניחם שם' ללמד שנגמרה מצוותו, ואם כן אין כאן שני כתובים הבאים כאחד, והניח בקושיא.

ב. אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראויין הן לכהן הדיוט פירש רש"י, שלהלכה אין מעילה בבגדי כהונה, מפני שלא ניתנה

תורה למלאכי השרת שיהו זריזין לפושטן מיד. והקשה השיח יצחק, מדוע הוצרך לפרש כך, שאם כוונתו ליישב מה שלכאורה יש להקשות מבגדי כהונה, שמשמע שמועלין בהן לאחר מצותו, לאחר הפשיטה, ולזה ביאר שאין מועלין בהן, הרי גם בלא זה יש לתרץ, שאפילו אם מועלין, זהו משום שעדיין מצותו קיימת, שראויים ללבישת כהנים, ואין זה דומה לתרומת הדשן, ונמצא שאין כאן אלא כתוב אחד, עיין שם באריכות.

ג. דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובים הבאים כאחד התוספות לעיל (טו:) האריכו לדון, האם מה מה שאמרו שיש